

WAARDZEGGER

ZOMER 2024

met o.a. in dit nummer:

- Ooievaars in Strijen!
- Modderkruipers in het oosten...
- Wat vindt HWL daarvan?
- Interview met: **Heiltje Karels**
- **Nieuw!:** hereboerderijen in de HW
- Aziatische hoornaar
- Lesgeven over planten...
- Strijd tegen de oeverafslag(4)
- HWL lezingen
- Werkgroep Lijn & Streek van start!
- En nog veel meer...

HWL

Hoekschevaards Landschap

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoeksche Waards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Versijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454
 Jaargang 17 nr. 2, oplage: 1750
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN-nr. NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik aangewend worden, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888
 Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl
 Openingstijden:
 Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Het NLC is niet regulier geopend, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Theo Schuurmans (voorzitter@hwl.nl)
 Aad Bruijnzeel (secretariaat@hwl.nl)
 Peter Vos (penningmeester@hwl.nl)
www.hwl.nl

Redactie

Piet Schram (samenstelling/vormgeving)
 Marcus Dekker (tekstcorrectie)
 Ruud Horijon (verzending/verspreiding)
waardzegger@hwl.nl

Aanleveren kopij: per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel.

De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.
Vorbereiding verzending
 HWWerkt!

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Komen de wijzen (echt) uit het oosten? In ieder geval breekt in het oosten eerder de dag aan (dus eerder licht!) en is men daardoor ook eerder wakker. Feitelijk loopt men, natuurlijk gezien, in het oosten dus op de zaken vooruit. Door sommigen zou dit kunnen worden geïnterpreteerd als 'wijzer zijn'... Hoe zit dat in de Hoeksche Waard? Wordt het in het oosten van de Hoeksche Waard eerder licht als in het westen? En interessanter misschien: worden de vogels eerder wakker in het Trekdamse bos dan op de Korendijkse slikken? 's-Gravendeel ligt geografische gezien globaal op 4°36' oosterlengte, Goudswaard op 4°16', een verschil van 20', een derde graad dus. 1 graad verdraaiing van de aarde duurt 4 minuten, een derde daarvan is 80 seconden. In het Trekdamse bos zou theoretisch de vogels dus ruim een minuut eerder moeten gaan fluiten! Is dat wel eens onderzocht? En zouden de inwoners van het Kildorp dan misschien ook een tikje 'wijzer' zijn als die in Goudswaard...? Jullie hadden het al begrepen: dit kwartaal is 'oost' het thema wat centraal staat.

De zomereditie is doorgaans een terugblik op de lente. Deze keer beginnen we met een prachtig, door Arie Leijdens vastgelegd, klepperend ooievaarsechtpaar in Strijen. Dan hebben we er een hotel bij in de Hoeksche Waard, een insectenhotel wel te verstaan; door de Dagbesteding Hoeksche Waard van Gemiva werd in kader van NLDoe 2024 op het terrein van NBC Klein Profijt e.e.a. gerealiseerd. Verder in deze Waardzegger een verslag van de landelijk gehouden inventarisatie van reptielen en amfibieën in het oosten van ons land. Dan licht de werkgroep Planologie & Milieu de rol toe van "wat HWL vindt van..." en "wie spreekt dat uit?". Vervolgens een korte terugblik op de HWL introductiedag, die door maar liefst 24 nieuwe leden, onder erbarmelijke weersomstandigheden, werd bezocht.

Ook een interview met kersvers bestuurslid Heiltje Karels, een jonge rijzende ster, actief in de vergrijzende werkgroep Planologie & Milieu. Dan een eerste kennismaking met de Aziatische hoornaar in de Hoeksche Waard, een indrukwekkend wesp! Hoe je het leuk maakt les te geven in planten voor de jeugd beschrijft biologie docent Kim van Belle. In deze Waardzegger starten we met een nieuwe rubriek: hereboerderijen in de Hoeksche Waard, te beginnen met de helaas afgebroken Jan Schillemans-stede, maar nog wel te zien in het Openluchtmuseum bij Arnhem. Ook het laatste deel van de strijd tegen de oeverafslag, dertig jaar van weggijken, de schuldvraag uit de weg gaan en zich distantiëren van betalen. Met het artikel "Dat het in het oosten altijd donker en koud is", wordt het bijzondere leven beschreven in de grotten in het oosten van ons land. Tenslotte de start van onze nieuwe teken- en schilders werkgroep Lijn & Streek. Als afsluiting het inmiddels standaard geworden podium voor zowel HWzoemt als Water Natuurlijk. Het is weer gelukt een grote diversiteit aan artikelen bij elkaar te brengen. Alle schrijvers dank daarvoor! Fijne zomer!

Foto voorpagina:

Wipmolen "Oostmolen", Mijnsheerenland
 © Piet Schram

Piet

Van de voorzitter...

De impact van Hoekschewaards Landschap op onze samenleving is onmiskenbaar. Alles wat we doen, heeft betekenis en draagt bij aan een betere toekomst voor ons allemaal. Een snelle persoonlijke inventarisatie bevestigt dit. Over de decennia heen is onze organisatie gestaag gegroeid, zowel in ledenaantal als in diversiteit. Hierdoor kan het soms verwarrend zijn waar HWL precies voor staat, wat onze activiteiten zijn en wie en wat we vertegenwoordigen.

Historisch gezien is Hoekschewaards Landschap ontstaan als een reactie op bedreigingen voor ons landschap. We hebben talloze potentiële drama's in de kiem weten te smoren. Denk maar aan de dreiging van een vliegveld en een kerncentrale op ons prachtige eiland, waar we gezamenlijk tegen gestreden hebben. Deze strijd heeft onze organisatie versterkt en doen groeien. Hoewel het activistische karakter deels is verschoven naar een meer adviserende rol, met name op het gebied van ruimtelijke ordening, laten we nog steeds onze stem horen in debatten over de toekomst van ons eiland. Onze focus ligt nu meer op het benadrukken van onderliggende problemen, zoals biodiversiteit.

Hoewel het voor vriend en vijand duidelijk is waar Hoekschewaards Landschap voor staat, is het voor de buitenwereld soms minder helder wat we precies doen. Daarom hebben we onlangs tijdens een presentatie aan de gemeente de vraag gesteld: Wat is HWL?

Het heeft zelfs mij verrast hoe belangrijk de rol van Hoekschewaards Landschap is voor onze eilandsamenleving. We hebben het altijd over ons ledenaantal, maar dat vertelt niet het hele verhaal. Met 1700 gezinnen als leden bereiken we eigenlijk tweemaal zoveel mensen dan wij altijd communiceerden. Daarom willen we binnenkort een grondiger onderzoek laten uitvoeren naar de samenstelling van ons ledenbestand door een HBO-student.

We zijn er niet alleen voor onze leden. Onze toegewijde onderwijsvrijwilligers besteden bijna een voltijd baan aan jeugdeducatie. Elk jaar

verwelkomen we ongeveer 7000 kinderen voor natuurlessen in Klein Profijt of NLC. Hoewel we de afgelopen jaren moeite hebben gehad om vrijwilligers te vinden voor openbare excursies, draait ons lezingen- en symposiaprogramma weer op volle toeren. Een lezing met 90 deelnemers is tegenwoordig geen uitzondering meer.

Niet alleen onze educatie programma's, maar ook onze centra Klein Profijt en NLC dringend behoefte aan vrijwilligers. Het lijkt erop dat de samenleving zich steeds meer richt op consumeren in plaats van participeren. Als we onze jeugd een natuur-inclusieve wereld willen bieden, moeten we er juist nu zijn, met raad en daad. Deelname aan onze activiteiten en betrokkenheid bij de samenleving zijn van onschatbare waarde, en het is nog leuk ook om samen met gelijkgestemden te werken aan een betere wereld.

Samengevat kan ik zeggen, dat we zeven verschillende stammen/afdelingen onderscheiden in Hoekschewaards Landschap.

Te weten: centra; educatie; recreatie; beheer; media; onderzoek en beleid beïnvloeding. Elk van deze afdelingen en de vele daaraan verbonden werkgroepen draaien volledig op vrijwilligers. Een groot goed. Dus, jong en oud, we hebben jullie nodig!

Meld je aan bij secretariaat@hwl.nl als je interesse in een rol als bewaker van de toekomst ambieert.

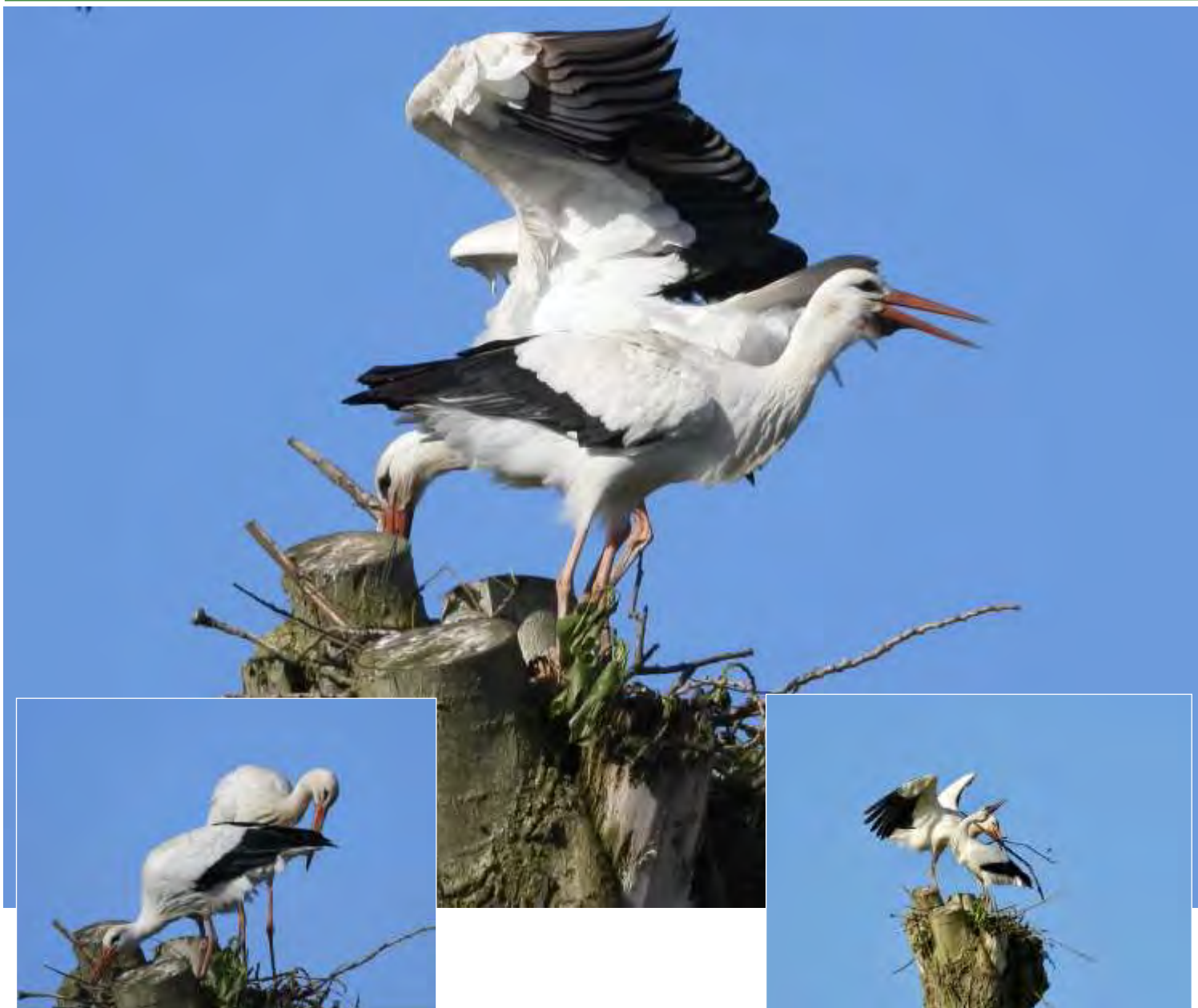
Theo(dorus) Schuurmans

Inhoudsopgave

• Redactioneel	2
• Van de voorzitter...	3
• Trekpleister in Strijen!	4
• Agenda / NLDoet 2024	5
• Modderkruipers in het oosten van ons land...	6-7
• Wat vindt HWL?	8-9
• Verslag introductiedag	9
• Interview: Heiltje Karels	10-11
• Aziatische hoornaar	12-13
• Lesgeven over planten	14
• Gewoon bijzonder...	15
• Natuur centraal	16-17
• Hereboerderijen in HW	18-19
• Strijd tegen oeverafslag	20-21
• Van de ledenadministratie	21
• HWL-lezingen	22-23
• In het oosten...	24-25
• 50ste "In vogelvlucht"	25
• WG Lijn & Streek	26
• Aanmelding Oeverloop /	27
• Van de penningmeester	27
• HWzoemt	28
• Water Natuurlijk	29
• Prikbord / Adverteerders	30-32

Onverwachte, toeristische trekpleister in Strijen!!

Door: **Marianne van der Waal**

Foto's: *Arie Leijdens*

Onder vogelaars is er al jaren onbegrip over het uitblijven van broedende ooievaars in de Hoeksche Waard. In de Alblasser- en Krimpenerwaard broeden ze overal en zelfs in Rotterdam langs de spoorlijn en langs de snelweg van Rotterdam naar Leiden kan je hun nesten tegenkomen. Er heeft in de zestiger jaren in de buurt van Goudswaard een paar gebroed en daarna nooit meer. Geen wonder dat het neerstrijken van een paar in Strijen nogal wat teweeg bracht.

Op donderdag 18 april ontstond er plotseling grote onrust onder de Hoeksche Waardse vogelaars. Er werden eerst 2 ooievaars gezien hoog boven Goudswaard. Een poosje later werden ze in Strijen gemeld, bovenop een hoge boom die kortgeleden gekandelaberd was, waardoor er een soort plateau was ontstaan. Al snel stonden er fotografen, vogelliefhebbers en nieuwsgierige

dorpsgenoten in de straat van waaruit je het beste zicht had op het nest in aanbouw. Er werd gesleept met takken en volop geklepperd en er werd ook meermaals gepaard! Het was wel duidelijk dat hier serieus gebroed ging worden. Of het een geslaagd broedsel wordt, moeten we afwachten. Eigenlijk is eind april best laat om nog te starten, maar het kan nog wel en het zou geweldig zijn als er succes-

vol jongen zouden uitvliegen. Waar de vogels vandaan gekomen zijn, is niet bekend; ze zijn beiden niet geringd.

Er staan in de Hoeksche Waard op diverse plekken kunstnesten, maar dit paar heeft deze gewoon links laten liggen en hebben hun eigen keuze gemaakt, eigenlijk veel leuker. Een paar met karakter!

- agenda 3de kwartaal 2024 -

vrijdag NLC geopend voor recreanten

30 juni Onder het genot van een drankje kunt u genieten van onze mooi tuin en weidse uitzicht. Openingstijden: 12.00 - 17.00 uur
Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

woensdag Thema lezing: "Leven met bevers", door Jaap Nispeling.

3 juli Aanvang: 19.30 uur, inloop 19.00 uur (geen kosten)
Locatie: NLC, Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

vrijdag Nationale Nachtvliedernacht: De Vlinder- en Libellenwerkgroep van HWL lokken spannende nachtvlinders met stroop en lichtscherf.

5 juli Locatie: NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

maandag Inventarisatie plantenwerkgroep: Op deze dag inventariseert de plantenwerkgroep van HWL bij het Simonsdijkje te Puttershoek. Iedereen is welkom!

8 juli Aanvang: 14.00 uur (laarzen/hoge schoenen aanbevolen)
Locatie: molen De Lelie, Molendijk 2, 3297 LC Puttershoek

vrijdag t/m 33ste Oeverloop: Dit jaar in teken van Leefbaar Water. Tijdens de loop worden door deskundigen op diverse locaties praatjes gehouden over de kwaliteit van het oppervlaktewater op ons eiland. (HWL leden € 90. Niet-leden € 100)
zondag 23-25 augustus Start en aankomst (dagelijks): NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

woensdag Themalezing: "3000 soorten van de Grevelingen", door Merijn Loeve, boswachter bij Staatsbosbeheer.

4 september Aanvang: 19.30 uur, inloop 19.00 uur (geen kosten)
Locatie: NLC, Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

Voor achtergrondinformatie van bovengenoemde activiteiten en aanmelden, zie www.hwl.nl/index.php/home/agenda

NLDoet 2024

Samenwerking tussen Groen & creatief en Hoekschewaards Landschap

Voor NLdoet 2024 hebben wij als Hoekschewaards Landschap samen met de jongens van Groen & creatief dit insectenhotel afgebouwd.

Dit hotel is gemaakt door Dagbesteding Hoeksche Waard van Gemiva en nu dus geplaatst op het terrein van NBC Klein Profijt. Samen met vrijwilligers van Hoekschewaards Landschap en belangstellenden hebben we een geweldige dag gehad.

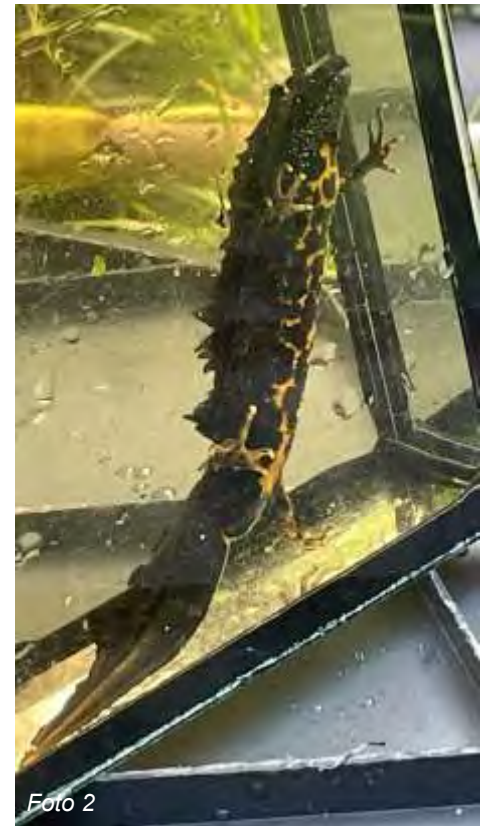
Deze dag is mede mogelijk gemaakt door het Oranje Fonds, dat voor NLDoet activiteiten een bedrag beschikbaar stelt. Door deze actie hebben we nu een geweldig mooi insectenhotel waar niet alleen de wilde bijen van zullen genieten, maar ook alle bezoekers die naar ons educatieve centrum komen. Een win, win, win situatie. Het was een nuttige en gezellige dag. Bedankt iedereen!

Modderkruipers in het oosten van ons land...

Door: Henk van Leenen

Jaarlijks organiseert de Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON), tijdens Hemelvaart, het vier dagen durende reptielen- en amfibieën-inventarisatie weekend. Ook dit keer namen enkele leden van de AWG De Modderkruipers van HWL/RAVON deel aan dit weekend. Het doel van het inventarisatieweekend is het actualiseren van de aanwezige kennis over de verspreiding van reptielen en amfibieën in de provincie of regio die wordt bezocht.

De bestemming dit jaar was het Oosten van het Land. Om precies te zijn: Achterhoek, Liemers en Twente. Er wordt in kleine groepen naar gebieden gegaan, waar bijzondere soorten voorkomen, maar ook naar gebieden waar weinig over bekend is. Ook worden er diverse excursies, lezingen en een RAVON-soortenquiz georganiseerd.

Donderdag 9 mei 2024 hebben wij een aantal poelen onderzocht op de aanwezigheid van kamsalamanders *Triturus cristatus* in het Warnsveld-Starinkbos (Gld). Er werden meerdere amfibieënfuijkes gelegd en er werd eveneens gebruik gemaakt van het schepnet. In een van de fuijken zaten maar liefst 52 vrouwtjes en 21 mannetjes kamsalamanders. (Zie foto 1).

Met het schepnet werden o.a., twee neotene kleine watersalamanders *Lissotriton vulgaris* gevangen. Neotenie is een verschijnsel in de natuur, waarbij een dier in zijn larvenstadium blijft maar zich tegelijkertijd wel voort kan planten. (Zie foto 2).

In de avond zijn we nog naar de steengroeve in Winterswijk gegaan om daar, van achter het bekende scherm, de aldaar (al jaren) broedende Oehoe te spotten. Drie juveniele Oehoes waren aanwezig op het nest.

Vrijdag 10 mei 2024 werd voor mij een onvergetelijke dag. Eerst gingen wij op zoek naar de ruïnehagedis *Podarcis siculus*. In omgeving van een boomkwekerij in Enschede waren deze hagedissen recentelijk nog waargenomen. Deze niet van nature in Nederland levende hage-

Foto 5

dis is vermoedelijk met boomtransporten vanuit Italië meegekomen. Het doel was vast te stellen of er juveniele en halfvolwassen dieren aanwezig waren. Er werden tevens drie hagedissen gevangen om een DNA-swab af te nemen. Deze DNA-monsters zullen worden onderzocht om te kijken welke ondersoort van de *Podarcis siculus* het hier betreft. (Zie foto 3).

In de avond werd er een lezing gegeven door Jan Stronks: De boomkikker *Hyla arborea* in de Achterhoek. Aansluitend gingen wij in de late avonduren op boomkikkerexcursie in het Stelkampsveld (Gld). In het water zochten wij met behulp van zaklampen naar voortplantende boomkikkers. (Zie foto 4). We hoorden rondom ons enkele duidelijke boomkikkers onder het verschijnsel van, jawel, het "NOORDERLICHT". Een magische haast sprookjesachtige ervaring. (Zie foto 5).

Zaterdag 11 mei 2024 namen wij deel aan de gladde slang excursie gehouden in het Wierdense Veld. De zeldzame gladde slang *Coronella austriaca* aangetroffen. Wel meerdere levendbarende hagedissen *Zootoca vivipara*. En ja, je blijft ook vogelaar, dus kijk je niet alleen naar beneden. We zagen rode wouw, grauwe kiekendief, bruine kiekendief, grauwe klauwier, geelgors en boompiepers. In de avond zijn we nog gaan wandelen in de omgeving van Lievelede en zagen o.a. twee houtsnippen, een bosuil en hoorden meerdere baltsende kwartels.

Zondag 12 mei 2024 op de terugweg deden we nog een enkele inventarisaties van boomkikkers in de omgeving van Zelhem. Veel boomkikkers werden er waargenomen. Alle in dit weekend verzamelde gegevens betreffende reptielen, amfibieën en vissen zijn na te kijken in waarnemingen.nl en/of telmee.nl.

Foto 4

Foto 1: De kamsalamander *Triturus cristatus* in het cuvet. © Henk van Leenen

Foto 2: Neotene kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris* © Henk van Leenen

Foto 3: Ruïnehagedis *Podarcis siculus* komt uit zijn schuilplaats © Henk van Leenen

Foto 4: Boomkikker *Hyla arborea* in amplexus houding (paring) © Henk van Leenen

Foto 5: Boomkikker-excursie bij Noorderlicht © Erwin van Bennekom

Wat vindt HWL en wie spreekt dat uit?

Werkgroep Planologie & Milieu

Door: Martijn Verweijen

Wat de vereniging vindt van een bepaald verschijnsel kan gevraagd en ongevraagd aan de orde komen. Ook uit de samenleving komen af en toe vragen in de trant van “Wat vindt HWL ervan?”. Het kan dan gaan om leden van HWL, burgers en burgergroepen. HWL neemt daar kennis van en bepaalt in hoeverre er iets gedaan kan worden.

Gevraagd

De vraag kan komen van de overheid, van instanties of uit de samenleving. De overheid kan ons direct en concreet vragen wat HWL vindt van een bepaalde voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling, zoals de uitbreiding van een dorp of van een beleidsvoornemen.

Wat minder concreet en actueel zijn uitnodigingen om deel te nemen aan congressen, beleidsvormingsprocessen en consultaties. Voorbeelden daarvan zijn de Ruimtelijke Puzzel van de provincie en twee consultatierondes van het waterschap. HWL neemt soms ook

deel aan evenementen op de schaal van de Zuidwestelijke Delta, zoals bijeenkomsten over de zoetwaterproblematiek. We nemen deel op uitnodiging, wat er gebeurt, heeft een abstract karakter, maar wat we zeggen wordt wel genoteerd.

Ongevraagd

Het komt geregeld voor dat ruimtelijke ontwikkelingen en beleidsveranderingen worden aangekondigd in de media. Het betreft

dan een openbare bekendmaking aan eenieder, dus niet specifiek gericht aan bijvoorbeeld HWL. Recente voorbeelden zijn de uitbreiding van Oud-Beijerland met de wijk Stougjeswijk (2200 woningen) of de problematiek rond de ontsluiting van Hoeksche Waard-zuidwest. HWL bezoekt dan inloopavonden, doet mee aan discussietafels, leest zich in in de materie, dient zienswijzen in en spreekt, zo nodig, in bij de gemeenteraad. In zeer bijzondere gevallen stapt HWL ook naar de rechter. Soms weet HWL van tevoren al op grond van jurisprudentie dat een gang naar de

rechter kansloos is, maar de vereniging wel duizenden euro's kwijt kan zijn. Dan wordt gekozen voor kritisch meewerken. Soms geeft dat een mooi resultaat, zoals in en rond het Mollebos ten oosten van de Heinenoordtunnelaanzet.

HWL doet zus en zo, maar hoe gaat dat dan? Wie spreekt namens de vereniging?

Van een afstandje roept iedereen (overheden inclusief) “het bestuur”. Bij ons is het sinds jaar en dag ech-

Vervolg op pagina 9

Verslag HWL-introductiedag...

ter zo geregeld dat de Werkgroep Milieu en Planologie (MWG) bovengenoemd werk doet en namens de vereniging spreekt. MWG doet in voorkomende gevallen altijd beroep op kennis van de werkgroepen van HWL. Bij rechtszaken zijn de leden van de werkgroep gemandateerd om namens HWL te spreken. In bijzondere gevallen wordt het bestuur er expliciet bij betrokken. Dan kan zijn als zienswijzen van de MWG voor de vereniging financiële gevolgen kunnen hebben (zoals naar de rechter stappen) of als de vereniging daardoor in een verkeerd daglicht zou komen te staan of als HWL zich door zienswijzen sterk vervreemdt van de samenleving. Dit alles natuurlijk na onderlinge consultatie bestuur – MWG. In het algemeen is het wel zo dat HWL geen zienswijzen intrekt of verandert onder druk van belanghebbende krachten.

Mogen gewone leden dan niks zeggen tegen externen?

Het is van belang dat de vereniging met één mond spreekt. Het is daarom ongewenst dat individuele leden namens HWL over een bepaalde kwestie meningen ventileren naar overheden en media. Het ligt natuurlijk anders als het gaat over actuele beperkte lokale zaken zoals overleg door werkgroepen over het beheer van een bepaald dijk-talud, de toegang tot dijkpercelen of iets dergelijks. Het is voorts prima dat leden meningen kenbaar maken aan instanties of overheden, maar dat dient dan altijd zoals hierboven gezegd te gebeuren als lid en niet sprekend namens de vereniging.

Bovengeschetste werkwijze heeft natuurlijk nadelen. Het is bijna onmogelijk om alle leden voortdurend om hun mening te vragen en daarvoor een goede structuur te vinden. Een mening geven kan vaak pas alleen als ook alle stukken gelezen worden en bepaalde voor-geschiedenissen bekend zijn.

Echter, wie een beter systeem kent, schrome niet en laat van zich horen!

Zaterdagochtend rond 10 uur, op 23 maart jl., hadden we een bezetting van 24 nieuwe HWL leden of geïnteresseerden als mogelijk vrijwilliger in één of meerdere van onze werkgroepen.

Onze werkgroep-coördinatoren hebben, ieder op hun eigen manier, een prima indruk van de werkzaamheden van hun werkgroep gegeven. Dit om een breed aanbod van het vrijwilligerswerk in het voetlicht te zetten, waaruit mogelijk een keuze kan worden gemaakt.

Na de lunch zijn we naar de Oosterse Bekade Gorzen van Numansdorp gereden. Peter de Barse en Marianne van der Waal hebben ons over het gebied verteld en tijdens de wandeling over de watervogels die we onderweg tegenkwamen.

Toefjes slagroom op ons nage-recht vielen ons ten deel in de

soorten watervogels die we zagen. Een greep uit een boeketje prachtvogels: middelste zaagbek, krakeenden, kuifeenden, pijlstaarten en wintertalingen.

Ook hebben we een aantal voorjaarsbloeiërs op naam gebracht en zagen we de karakteristieke witte kontjes (spiegel) van een sprong (groep) van 6 reeën een stuk land oversteken.

Wat geen uitleg nodig had, waren de buien die we bovenop de bol kregen. Harde tot stormachtige wind en zelfs met hagel. Maar... de meesten van ons hebben wel voor het eerst van hun leven kunnen kennismaken met mamma-tus wolken!

Koud en nat, maar voldaan, namen we afscheid van elkaar. Een echte 'leuk voor later' excursie!

Cobi Smit

Buiten het gezichtsveld...

Door: Marianne van Kasteel

Dit keer heb ik het genoeg **Heiltje Karels** te interviewen. Een voor mij onbekende naam en dat is niet zo gek, want Heiltje is namelijk pas sinds kort lid van HWL. Zij is direct opgenomen in de werkgroep Planologie & Milieu én als algemeen bestuurslid toegevoegd aan het bestuur. Tussen de meestal min of meer grijze hoofden van de (veelal gepensioneerde) vrijwilligers, is het verfrissend een jong gezicht te zien. Heiltje is met haar 24 jaar het jongste bestuurslid van de vereniging.

Heiltje en HWL-voorzitter Theo Schuurmans in gesprek met fractievoorzitter van GroenLinks, Vincent Rietveld (links), over het behoud van het Bos van Los...
Foto: André Karels

Heiltje heeft de studie bestuurskunde gevolgd, waarvoor zij in Zweden de Engstalige master "Ethnicity and Migration" heeft gedaan. Alleen de afstudeerscriptie moet nog verdedigd worden. Sinds kort werkt zij bij de Vereniging van Nederlandse Gemeente (VNG).

"Eigenlijk past een kantoorbaan niet echt bij mij", vertrouwt ze me

toe, "want ik ben het liefst buiten".

Maar met een paar dagen thuis werken en een werkkamer met uitzicht op de tuin, zoals ze me laat zien, is het toch mogelijk regelmatig even de neus buiten de deur te steken.

Bouwplannen in het Bos van Los
Heiltje woont in Nieuwendijk en

hoorde over de plannen om 12 woningen te bouwen in het Bos van Los. Die plannen lagen er al 10 jaar, maar in die tijd was er veel meer groen in de Hoeksche Waard dan nu. In de afgelopen jaren is er veel groen verdwenen, denk bijvoorbeeld aan verdwenen natuur bij Zwartsluisje, het Zuid-Beijerlandse bos en het bos bij Numansdorp. In de huidige tijd, waarin we juist moeten zorgen dat er meer groen komt, past een plan om bos op te offeren voor woningbouw niet meer. Reden voor deze kortdate dame om op petitie.nl een petitie te starten voor het behoud van het Bos van Los.

Handtekeningen verzamelen

In de zomervakantie ging Heiltje dagelijks langs de deuren om handtekeningen te verzamelen. In eerste instantie in Nieuwendijk. Zij kreeg zoveel positieve reacties, dat zij doorgegaan is in Zuid-Beijerland, Goudswaard en de dijken rondom deze dorpen. Al snel leverde dit ruim 1.100 handtekeningen op. Dat resultaat leverde haar veel energie op. De petitie is aangeboden aan de gemeenteraad.

"Ik heb ook een wandeling georganiseerd voor leden van GroenLinks/PvdA", zegt Heiltje enthousiast.

Samen optrekken

Heiltje kende, zoals veel Hoekschewaarders, HWL van het kabouterpad, dat veel basisschoolkinderen lopen bij Klein Profijt. Het lidmaatschap van HWL was een logische volgende stap na haar handtekeningenactie. Immers: samen sta je sterk! Zo kwam ze terecht bij de werkgroep Planologie & Milieu, waar ze heeft meegelopen met Jan Prince.

Haar studie bestuurskunde sluit hier prachtig op aan. Heiltje is het jongste lid van deze werkgroep.

“Ik leer heel veel van de werkgroepleden, die een schat aan kennis en ervaring hebben”, laat ze weten.

“Eigenlijk past een kantoorbaan niet echt bij mij...”

Hoe nu verder?

Inmiddels is er contact met Milieudefensie Zuid-Holland en wordt er een plan ontwikkeld. Het gesprek met de eigenaren van het Bos van Los is gaande.

De werkgroep is momenteel bezig nieuwe initiatieven op te zetten om het bos te beschermen. Zoals het idee om een speurtocht te organiseren voor kinderen door het bos.

*Heiltje, hier in ‘haar’ Bos van Los, heeft er vertrouwen in dat het goed komt...
Foto: André Karels*

Dit idee is nog helemaal niet afgestemd, maar er wordt aan gewerkt. Voorlopig is de strijd nog niet gewonnen.

“Maar,” zegt Heiltje, *“ik heb er vertrouwen in dat het goed komt!”*

MvK

Aziatische hoornaar in Zuid-Holland!

Door: Leo van der Heijden

In 2023 hebben we, imkers in de Hoeksche Waard, voor het eerst kennis gemaakt met de Aziatische hoornaar of beter gezegd, *Vespa velutina nigrithorax*. In Azië leven wel meer soorten hoornaars. 'De Aziatische hoornaar' is dus eigenlijk niet de juiste naam. De Aziatische hoornaar staat op de Invasieve Exotenverordening ("Unielijst", EU-verordening 1143/2014). Nederland heeft de plicht om op te sporen en bestrijden (of te beheersen als de wesp zich gevestigd heeft in Nederland.) De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de provincies. Tot nu toe vergoedde de provincie het vernietigen van gevonden nesten.

In de Hoeksche Waard

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot, wat betekent dat de soort hier niet thuishoort en zich zeer snel kan verspreiden en vestigen over een groot oppervlak. In 2004 is één koningin in winterrust met een transport uit China in het zuiden van Frankrijk aangekomen en heeft daar een nest kunnen maken. Sinds 2011 komt deze hoornaar in geheel Frankrijk, een groot deel van Spanje, Portugal en België voor. In 2017 zijn de eerste nesten in Limburg en Zeeland gevonden. Nu dus ook in de Hoeksche Waard. Waarnemingen zijn gedaan in: Numansdorp, Maasdam, Puttershoek, Oud-Beijerland, Zuid-Beijerland en Goidschalxoord. Verschillende nesten zijn geruimd. De Aziatische hoornaar maakt

twee soorten nesten. In het voorjaar op een plek niet hoger dan 2-3 meter, in een beschutte omgeving. Een afdakje van een houtopslag, in een schuurtje of ander rustig beschut plekje. Mezen en andere nestkastjes worden ook regelmatig gebruikt voor het maken van dit primaire nest in het voorjaar. Vanaf eind juni verhuist de kolonie naar de toppen van een boom op 20 tot 30 meter hoogte. Het secundaire nest kan zo groot worden als een skippybal en bestaat dan uit 1 koningin en kan uitgroeien tot wel 2000 werksters. In de maanden oktober-november kunnen uit 1 nest 50 tot 500 nieuwe koninginnen geboren worden. In die tijd vindt ook de paring plaats waarna de koninginnen zich verstoppen en in winterslaap gaan.

Zomernest van een Aziatische hoornaar...

De Aziatische hoornaar is een bedreiging voor de biodiversiteit, hoewel dit door bepaalde organisaties nog in twijfel wordt gebracht. Echter een volgroeid nest eet wel 11 kilo aan insecten. Met nestdichtheden van 14 tot 17 nesten per km² zoals in Galicië zou er per km² tussen de 140 en 170 kg insecten minder beschikbaar zijn voor insecteneters. Onderzoek toont aan dat bestuiving van bloemen negatief wordt beïnvloed als rovende hoornaars in het veld aanwezig zijn (Rojas Nossa & Calviño Cancela, 2020). De Aziatische hoornaar is een opportunist en vangt wat voorhanden is. In een omgeving met bijenvolken bestaat het voedsel uit ongeveer 30 tot 40% honingbijen. Ze eten dus ook 60 tot 70% andere insecten en dat terwijl de hoeveelheid insecten de laatste jaren al flink is afgenomen. Dit zal dan alleen maar slechter worden als deze hoornaar zich massaal gaat vestigen in onze streek.

Voor de fruitteelt is deze wesp schadelijk doordat deze vruchtschade veroorzaakt en de bestui-

Aziatische hoornaar

Kenmerkend zijn de zwart-gele poten aan een overwegend zwart insect met een gele rand op het achterlichaam.

ving in gevaar brengt door het eten en verstoren van bestuivende insecten.

De Aziatische hoornaar is op zich niet agressief en vertoont geen vervelend opdringerig gedrag zoals de bekende 'limonade' wesp *Vespula vulgaris*. Zolang de hoornaar voedsel verzamelt, zal zij eerder proberen te ontsnappen dan om aan te vallen. Haar gif is niet giftiger dan van een bij of wesp. Alleen in gevallen waarin het nest wordt verstoord of benaderd op een afstand van minder dan 5 meter zal de Aziatische hoornaar zéér agressief reageren. De wespen gaan massaal in de aanval. Hierbij kunnen alle individuen van het nest in de aanval gaan. Ze kunnen naast steken ook doelgericht "gif" in de ogen spuiten. Het is nog niet duidelijk of dit echt gif is of een andere vloeistof. Het belemmert in ieder geval het zicht van het slachtoffer. Ongeveer 30% van de voorjaarsnesten verhuist niet naar een hoger zomernest maar zal uitgroeien tot een volwaardig zomernest en bevindt

zich dus in de directe omgeving van mensen. Al met al voldoende reden om het vestigen en verspreiden van deze Aziatische hoornaar goed te monitoren en nesten op te sporen.

De koninginnen zijn op het moment van schrijven van dit artikel in winterrust. Als de temperatuur gemiddeld boven de 10 graden is, komen de koninginnen uit de winterrust en gaan een primair nest maken. Dit zal ongeveer in de maand maart zijn. Het is dan ook van belang om vanaf eind maart goed om je heen te kijken of je de Aziatische hoornaar ergens ziet. Zoals geschreven, zijn beschutte plekken favoriet. Hier zal ze eerst een embryo-naal nest maken (nestje met alleen de koningin).

Mocht je een Aziatische hoornaar zien, maak dan een foto voor validatie en meld dit op <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina> of gebruik de app ObsMapp, zodat ook de locatie van de vondst geregistreerd wordt.

Embryonaal nest van de Aziatische hoornaar

Voor meer informatie over de Aziatische hoornaar verwijs ik graag naar

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aziatische-hoornaar> en/of <https://www.bijenhouders.nl/themas/aziatische-hoornaar>

Foto's :commons.wikimedia.org

Voor het herkennen van de Aziatische hoornaar is wel enige oefening nodig. Er zijn diverse insecten die enige overeenkomst hebben met de Aziatische hoornaar.

Afbeelding: Vlaams Bijeninstituut

Stadsreus, *Volcella zonaria*...

Reuzen houtwesp, *Urocerus gigas*...

Lesgeven over planten in de Hoeksche Waard

Door: Kim van Belle

“En nu gaan we naar mijn favoriete thema: planten!” Ik hoor de leerlingen zuchten, want dat doen ze. Dat doe je, als je puber bent en je biologiedocent véél te blij wordt van zoiets ‘saais’.

En toch! Toch krijg ik het ieder jaar weer voor elkaar om alle kennis en alle leuke weetjes over planten in hun hoofdjes te krijgen. Maar hoe dan? Zeker niet alleen maar met het boek of met een boeiende presentatie!

Aan het woord is **Kim van Belle**, biologie docent aan het het Yuverta VMBO in Klaaswaal.

Ik ben bezig om het thema Planten steeds leuker en steeds logischer te maken voor de kinderen. Ze worden er, gevraagd of ongevraagd, sowieso mee geconfronteerd. Zo loop je het lokaal in en staat daar, 40 weken per jaar, DE plant van week. De ene week raapzaad, de week erop speenkruid en ga zo maar door. Samen met wat andere enthousiaste biologiedocenten in Nederland ben ik onwijs gaaf materiaal aan het maken, speciaal op het gebied van Planten. Leuke, activerende lessen en dus ook mijn idee: de plant van de week.

Het stelt weinig voor: een vaasje met de plant erin, met daarop een kort, maar krachtig informatieblaadje (tegenwoordig zelfs met QR-code naar Floron NL, voor de echte planten-nerds). En toch merk ik nu al dat leerlingen na 8 dagen vragen *“Mevrouw, krijgen we weer een nieuwe plant van de week?”*. Leuk is dat! Ik benoem ook steeds welke plant er nu staat en wat er zo leuk/bijzonder aan de plant is.

Een andere manier om onopvallend het puberbrein te benaderen met planten, is de stoeplantjes poster van Hortus botanicus. Elke maand een grote poster (die heb ik geplastificeerd), met daarop de meest voorkomende plantjes van die tijd. Je loopt het lokaal binnen en daar

hangt ie weer. Ook daar zie ik regelmatig leerlingen even spieken. Ik benoem ook hier weer waar je de planten kunt vinden en zorg ervoor dat ze wat plantjes kunnen herkennen in de omgeving.

Wat ook gaaf is, is de plantenjacht die ik eind mei/begin juni altijd organiseer op ons grote, groene schoolterrein. Ik maak foto's van de

En zo zijn er natuurlijk nog veel meer leuke werkvormen en manieren om (jonge) mensen te interesseren voor planten. Door zelf lid te zijn van de Planten Werk Groep van HWL (waar ik helaas weinig tijd voor heb i.v.m. mijn werk en kinderen), leer ik steeds meer bij over de planten die wij hier, in onze mooie Hoeksche Waard, zien groeien en bloeien. Het is ongelooflijk wat een kennis er in de werkgroep zit. Ik word er elke keer heel blij van! En dat enthousiasme probeer ik dan weer door te geven aan de pubers in onze omgeving.

Op het schoolterrein verzamelde plantjes...

plantjes op het terrein en zet deze in een document. Vervolgens krijgen de leerlingen, in groepjes, allemaal zo'n uitgeprint document en moeten de plantjes gaan 'jagen'. Ze moeten zoveel mogelijk van de plantjes (het zijn er rond de 30-40) plukken en meenemen naar het lokaal. Daar plakken ze de plantjes op een grote poster en proberen ze de plantjes op naam te brengen met apps/boekjes. De groep met de meeste en de best benoemde plantjes wint een leuk prijsje.

Plant van de week, 40 weken per jaar...

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Afm.: 34 x 52 cm

Op dit moment ben ik bezig met het project ‘Kreken in de Hoeksche Waard’. Ik heb me hierbij tot doel gesteld om zoveel mogelijk kreken in de Hoeksche Waard in beeld te brengen.

Zo doende was ik bezig om de kreek, die de N217 kruist en naar het dorp Heinenoord stroomt, zo goed mogelijk op de foto te zetten. Terwijl ik hiermee bezig was, raakte ik gefascineerd door de aanwezige knotwilgen en het uitbundig bloeiend raapzaad langs het Kreekpad. Deze bloemen lijken sprekend op koolzaad en herik. In de bermen is er meestal sprake van raapzaad. Hier heb ik het dan ook maar op gehouden. Hoe het ook zij, het zijn prachtige gele voorjaarsbloeiërs die iedereen wel een goed gevoel geven. Het is voorjaar, de natuur laat zich weer van haar kleurrijke kant zien.

Ik had gelukkig mijn aquarel spullen bij me en mij restte een mooi plekje op te zoeken, zodat ik de wilgen en het raapzaad goed in

beeld had. Ik ben neergestreken aan het einde van het Kreekpad bij de Provincialeweg. Zo had ik een mooie bocht van het schelpenpad met knotwilgen en bloemen in de berm voor me. Het was hier heerlijk rustig. Soms kwam er een fietser langs of iemand die een hond uitliet. Dit resulteerde in meelevende belangstelling.

De gekozen compositie is naar mijn zin. De knotwilgen zijn het onderwerp en trekken de meeste aandacht. Op de achtergrond zie je de lintbebouwing van de Dorpsstraat van Heinenoord. Deze strook op de horizon geeft de nodige diepte aan het geheel waardoor de wilgen nog meer aandacht krijgen. De gele bloemen geven een extra accent van de lente aan het geheel.

Ondanks de harde wind, die er deze dag stond, lukte het aardig om een aquarel te maken. Het viel alleen niet mee om mijn plankje met aquarelpapier bij windvlagen stil te houden. Dit resulteerde in wat onbedoelde uitschieters van mijn pen-

seel. Thuis heb ik de aquarel opnieuw geschilderd op een wat groter formaat. Dit is het resultaat.

Daar komt een fietser.
Zachtjes kraken de banden
op het schelpenpad.

Felle rukwinden
geselen het jonge groen.
Geen vlinder te zien.

Op het schelpenpad
spelen schaduwen een spel.

In hun eigen taal.

Jan Plaisier

Boerenzwaluw, Cora Heij

Technische gegevens**Diafragma:**

F/10

Brandpuntsafstand:

435 mm

Belichtingstijd:

1/2500 sec

ISO:

1600

Camera:

Canon EOS 90D

Objectief:

Sigma 150-600 mm

Het onderwerp

De meeste boerenzwaluwen hebben hun reis van meer dan 8.000 kilometer uit Afrika er weer op zitten. Wat een avontuur om een maand onderweg te zijn en hier weer je eigen plekje op te zoeken voor 1, 2 of soms wel 3 nestjes.

De nestjes bouwen zij meestal in stallen, loodsen of onder brede dakranden. Maar de zwaluwen op deze foto hebben misschien wel een mooi plekje onder de brug gebouwd. Dicht bij de bron van hun voedsel, want dat bestaat uit insecten, die zij al vliegend in de lucht vangen, maar vaak ook scherend over het water.

Het aantal insecten per dag wat een zwaluwechtbaar tijdens de nestperiode vangt, is ongeveer 9.000 stuks!

Vroeger werd de boerenzwaluw ook wel “metselaar” genoemd. Gebaseerd op de manier waarop zij hun nestje metselen van klei.

In de tuin van mijn broer was een nestje in aanbouw, gemaakt van aarde. Uiteraard vermengd met het bindende speeksel van het vogeltje, maar de stevige klei ontbrak hier. Door een emmer met klei van elders in de tuin te zetten, werd het nest verder afgemaakt met deze klei. Een bont gekleurd maar stevig nestje deed uiteindelijk dienst voor het nieuwe gezinnetje zwaluwen.

Het maken

De foto is gemaakt vanuit mijn schuilhut, de auto. Dus zonder verstoring kon ik de capriolen van dit paartje aanschouwen.

Normaal gesproken zijn zwaluwen erg wendbaar en snel wanneer zij insecten vangen, maar deze dag lag de aandacht van dit zwaluwpaartje bij elkaar en niet bij hun acrobatische vluchten.

Zij kwamen elke keer op de brugleuning samen. Dat vergemakkelijkt het fotograferen van deze beweeglijke vogeltjes, maar nog steeds is dan een sluitertijd van 1/2500 sec nodig.

De vogeltjes zijn niet beeldvullend weergegeven om zo de vrijheid in de grote, lege ruimte weer te geven die zij in Zuid-Beijerland gevonden hebben.

Mannetje strontvlieg, Paul Kalkhoven

Technische gegevens

Diafragma:

F/4,5

Brandpuntsafstand:

60 mm

Belichtingstijd:

1/160 sec

ISO:

200

Camera:

Olympus OM-D-EM1

Objectief:

Olympus ED 60mm
Macro

Het onderwerp

Uitwerpselen van runderen zijn een ontmoetings-, datingplek voor strontvliegen. Het vrouwtje legt hier haar eieren. Het mannetje is bruingeel van kleur en is op de rug grover behaard dan het grijsgroene vrouwtje. Aan de onderzijde heeft de strontvlieg een gele, dichte en korte beharing. Alleen de mannetjes hebben ook boven aan hun poten gele beharing. Tussen de rode facetogen staan korte naar voren gerichte tast- en reukzintuigen. De vlieg heeft een korte zuigsnuit waarmee nectar, of een klein insect kan worden leeggezogen.

Niet alleen deze gewone strontvlieg, maar veel insectensoorten blijken prachtig wanneer deze van dichtbij worden bekeken. Insecten hebben vaak bizar uitziende oervormen, waarschijnlijk met functionele achtergrond; grote ogen, lange snuit, harnas achtige bepantsering, extreem lange poten, uitbundig kleurenpatronen, of sierlijke veertjes. De grote facetogen lopen vaak door tot de achterkant van de kop en zijn soms voorzien van een soort wimpers.

Regelmatig onthult het macrobeeld weer nieuwe onverwachte beelden. Zo vloog er een mug voorbij, welke bleek uitgedost met sierlijke veren aan zijn antennes. Een langpoot daalde neer op een rietblad en legde zijn dino-achtige hondenkop op het blad met zijn poten bungelend aan weerskanten van het blad. Een belevenis om dit te mogen aanschouwen.

Het maken

Een windluwe plek zoeken is een vereiste, omdat bij ieder zuchtje wind het onderwerp in en uit beeld van de camera zwaait. Meestal wil het insect niet op de foto en gaat er te snel vandoor, rust en geduld is dan ook vereist. Deze strontvlieg warmde zich op in de vroege ochtendzon en bleef stil zitten waardoor de ISO laag kon bij een langere sluitertijd. Hierdoor wordt er zoveel mogelijk detail opgeslagen en is er zo min mogelijk ruis in de foto.

Kasteelboerderij Jan Schillemans-stede

Hereboerderijen in de Hoeksche Waard (1)

Door: Els van Gemeren

In de loop van de eeuwen hebben er in de Hoeksche Waard bijzondere boerderijen bestaan of staan er nog steeds: de zgn. hereboerderijen. Tijd om deze historische, agrarische panden eens aandacht te geven. Dit artikel is de eerste van de reeks beschrijvingen van bijzondere hereboerderijen, welke we in de komende Waardzeggers aandacht willen geven.

Van 1610 tot 1649 werd de boerderij bewoond door Jan Schillemans, die het pachtte van Jonker Reinhart van Aeswijn, heer van Brakel Sterkenburg enz., die de boerderij in 1610 had gekocht.

Het stond aan de Langeweg, waar nu de Koningshof (Oud-Beijerland) is gebouwd (zie foto onder).

De 2 linden en het vis opstapje in het Scheermansvliet zijn nog aanwezig. Het kasteelachtige gebouw straalde rijkdom en luxe uit. Naar een Zuid-Hollandse boerderij, behorend tot het hallehuis type. De jonkheer was bevriend met Willem van Oranje en liet het grote voorhuis in 1617 bouwen met een extra verdieping, de herenkamer en rijke keuken. Verboden terrein voor de

pachter. Van Aeswijn had toen al een zeer bewogen leven achter de rug en zocht 's zomers wat rust op het Oud-Beijerlandsche platteland. Door de geopende kruisramen had hij zicht over de Oud-Beijerlandsche polder in de richting van het vredig tegen de dijk aanliggend dorpje. Hij logeerde hier als hij op jacht ging. Lang heeft hij niet van deze sfeer mogen genieten, want drie jaar later overleed hij. Er lagen meer dan 30 van dergelijke boerderijen in de Oud-Beijerlandsche polder. Ze waren allemaal eigendom van uitwonende stedelijke patriciërs, kooplieden en regenten, die 's zomers op het platteland enige verpozing kwamen zoeken. Wie het zich kon veroorloven, liet een

speciaal buitenverblijf bouwen.

De herenkamer in de Jan Schillemansstede is een schakel in de ontwikkeling naar dit eindstadium, derde bouwperiode, eind 17e eeuw.

Na het uitsterven van het geslacht van Aeswijn in 1669 vererfde de boerderij op het geslacht Matenesse. Uit de failliete boedel van Gijsbert van Matenesse kwam ze in 1679 in eigendom van Aert Huygen Spruyt. Diens bedrijf was aanvankelijk maar klein. In 1688 bewerkte hij echter al 30 en - in 1700 - in totaal 37 morgen land. Hij liet de schuur vergroten.

In 1723 ging de boerderij in eigendom over aan de familie Verhagen, die haar tot aan de afbraak in 1952 bewoonde. Leendert Verhagen die de boerderij in 1763 van zijn vader Jacob overnam, begon aanvankelijk met 30 morgen bouwland. Het ging hem voor de wind, zodat hij in de loop der jaren 26 morgen meer in eigendom had. In 1788 bewerkte hij 60 morgen in totaal. Evenals Aert Spruyt moet ook hij dus op een bepaald moment behoefte hebben gehad aan vergroting van de schuur die op 40 morgen was berekend. Hij deed dit door de westwand van de schuur opnieuw, nu ca. 2,35 meter, naar buiten te plaatsen. De lengte van deze schuur was 25 meter en de hoogte 9 meter. Tussen 1708 en 1719 werd in de achterhoek een karnmolen geplaatst. De wagenkeet werd ook al in de 18e eeuw genoemd terwijl een zomerhuisje of blazer begin 19e eeuw gebouwd schijnt te zijn. Het bevatte een bakoven,

De Schillemans-stede stond oorspronkelijk aan de Langeweg, waar nu de Koningshof is gebouwd.

stookgelegenheid en zolder. Eind 19e eeuw begin 20ste eeuw werd het bedrijf sterk ingekrompen, zodat de grote schuur (zie foto onder) overbodig werd en in 1918 naar Alblasserdam werd verkocht.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd ze echter afgebroken. Gelukkig bleef de tekening van de schuur bewaard.

Dit alles is beschreven door C. Th. Kokke, secretaris van de stichting Historisch Boerderij-onderzoek.

Schillemanshoeve aan het Scheermansvliet...

Kasteelboerderij Scheermansvliet/Schillemansstede, in 1956-1958 verplaatst van Oud-Beijerland naar het Nederlands Openlucht museum te Arnhem.

Waardzegger laat of geheel niet ontvangen?

Melden bij de redactie via waardzegger@hwl.nl en de redactie zal dit zo spoedig mogelijk proberen te herstellen.

De strijd tegen de oeverafslag (4e en laatste deel)

Door: Gerard Ouweneel

Toen de Hoogezandsche Gorzen (HG) langs het Hollandsch Diep (HD) in 2000 uiteindelijk een oeververdediging kregen, waren er dertig jaar verstreken en resteerde een fractie van het brede buitendijkse oevergebied van vóór 1970. Het waren dertig jaren van wegstappen, de schuldvraag uit de weg gaan en vooral zich distantiëren van de kwestie 'wie betaalt' door de bij de afkalving betrokken instanties.

Rijkswaterstaat

Dat de besprekingen over de toekomst van de HG moeizaam verliepen, had natuurlijk te maken met de vraag wie moest opdraaien voor de aanlegkosten van de noodzakelijk blijvende oeververdediging. Omdat de Ambachtsheerlijkheid (ABH) Cromstrijen niets mocht uitrichten op de HG en geen schuld trof aan de afkalving lag een uitsluitend door het bedrijf betaalde verdediging niet voor de hand.

Aanvankelijk nam Rijkswaterstaat

(RWS) afstand van de schuldvraag. En al helemaal van het verwijt dat het departement de afkalving niet had voorzien als consequentie van de haringvlietsluiting. Dat de RWS-mensen met die ontwijkende reactie boter op het hoofd hadden, bleek toen bij latere sluitingen van deltawateren tevoren oeververdedigingen waren aangelegd. Toen Jos Kuijpers hoofd Regionale Ontwikkeling van de directie Benedenrivieren van RWS werd, draaide het ministerie bij. Jos had door zijn orni-

thologische studies in het noordelijk Deltagebied affiniteit met het Hollands Diep - Haringvliet (HDH). Ook het Waterschap hield de boot af. De dijkraad stelde zich pas verantwoordelijk te achten indien de hoofdwaterkering gevaar ging lopen. Pas in 1985 kwam het tot de Werkgroep Oeverafslag Hollandsch Diep. Toen halverwege de jaren negentig het HD de hoofdwaterkering plaatselijk akelig dicht was genaderd, werden er op die plekken aan de dijkvoet vrachten losse stenen gestort.

De AMEV

Na 1970 volgde er dus ruwweg een kwarteeuw met studies, ontkenningen, rapporten, tijd vergende commentaren op nota's, besprekingen, ontwerpen, kostenramingen en onderhandelingen over de vraag wie zou gaan betalen. Na de voor duizenden watervogels noodlottig uitpakkende botulisme-explosie in 1976 werden eerdere ontwerpen terecht herzien tot een plan dat doorstroming toeliet. Eerst begin tachtiger jaren lag er een definitief ontwerp op tafel, een compartimenteringsdam die bijna vier miljoen gulden zou gaan kosten. Nadat aanvankelijk een gelijke kostenverdeling tussen het ministerie van Waterstaat, van Landbouw en de ABH voor ogen stond, kwam het in 1986 tot een verdeling 45% / 45% /

De Hoogezandsche Gorzen zestig jaar eerder, in de zomer van 1964. Een brede oeverstrook en vóór de komst van het industriegebied Moerdijk aan de overzijde van het Hollandsch Diep. Foto Gerard Ouweneel

10%. Toen echter het jaar daarop de ambachtsheren (aandeelhouders) besloten in te gaan op het overnamebod van AMEV van de ABH, belandden de plannen opnieuw in een impasse. De AMEV koppelde een financiële participatie aan haar ontwikkelingsplannen voor de ABH. In 1990 kreeg ik van de AMEV-rentmeester te horen dat men al ruim een jaar wachtte op berichten van Landbouw op gedane voorstellen. Omdat het verzekeringsconcern met haar nieuwe voorstellen de oeververdedigingsaanleg blokkeerde, richtte HWL met de protestacties zich tot juiste adres. AMEV ging via Fortis uiteindelijk over in de ASR-groep. Nadat het in 2000 tenslotte tot een convenant kwam tussen Rijkswaterstaat, de provincie Zuid-Holland, het waterschap de Groote Waard, de gemeente Cromstrijen en de eigenaar Fortis/AMEV, ging de aanleg in juli 2000 van start. Het resultaat mocht er alleszins zijn. De oeverwal kwam ongeveer te liggen op de gemiddelde laagwaterlijn van voor 1970. Tussen hetgeen resteerde van het oorspronkelijke gors en die minibasaltijd ontstond een lagune met aan de landzijde brede zandstroken. Die oogden schitterend. Omdat de vegetatiesuccessie snel op gang kwam, verruigden deze. Op enig beheer, een in 1970 bij de aanwijzing door CRM aan de ABH verplicht gestelde taak, heb ik de huidige beheerder nooit kunnen

betrappen. Dat zou begrazing moeten zijn, zij het dat de resterende oeverstrook een te geringe omvang heeft om er vee op in te scharen.

Broedvogels

In de laatste zomer dat het tij liep, heb ik de HG op broedvogels geïnventariseerd. Met tussenpozen van om en nabij vier jaren kon sindsdien door leden van de HWL-vogelwerkgroep de broedvogelmonitoring continue worden voorgezet, zomer 2023 opnieuw. Van de 52 soorten van 1970 hebben sindsdien 16 het veld geruimd, deels species die landelijk een beroerde tijd doormaken, zoals patrijs, veldleeuwerik, zomertortel, en grote karekiet. De in 1970 op de grasstrook broedende vier courante weidevogelsoorten zijn allang foetsie. Wél verscheen in die ruim een halve eeuw een aanzienlijk contingent nieuwe soorten, hetgeen tekenend is voor de landschappelijke veranderingen die zich op de HG voltrokken, maar ook voor de vele nieuwkomers die hun entree maakten in de Nederlandse avifauna.

Het resultaat van de HG-inventarisatie van zomer 2023 is te vinden in de najaar-uitgave van *In Vogelvlucht*, het blad van de HWL-Vogelwerkgroep. Met daarbij ook de resultaten van eerdere HG-broedvogelinventarisaties.

Literatuur:

Ouweneel, G.L. 2001. Oeververdediging Hollandsch Diep gereed. *De Levende Natuur* 102: 280-284

Een van de nieuwkomers was de nachtegaal. Toen de Hoogezandsche Gorzen gingen verruigen, kwam deze er broeden. Dat was ook voor het eerst in de Hoeksche Waard. Foto: Hans Gebuis.

Waar lange tijd de Waardzegger de enige manier was om verenigingsnieuws met onze leden te delen, hebben we nu ongekend veel andere mogelijkheden om dit te doen. Mogelijkheden die we natuurlijk als vereniging optimaal proberen te benutten, maar je als lid ook de mogelijkheid geven om nieuws van en over de vereniging te vinden en lezen in media die bij u passen.

Naast de agenda en nieuwsberichten op onze website, gebruiken we ook diverse social media (te weten Facebook, Instagram & LinkedIn) voor berichtgeving over onze activiteiten. Naast een planning en aankondigingen van activiteiten, vind je hier ook regelmatig foto's en korte verslaglegging na afloop van onze activiteiten. Zie ook het artikel 'Hoe volg je ons?' in de vorige Waardzegger.

We informeren onze leden ook regelmatig over op handen zijnde activiteiten en kort actueel nieuws via onze Digitale Ledennieuwsbrief. Een nieuwsbrief die maandelijks verschijnt en je soms tussendoor met korte berichten herinnert aan bijvoorbeeld een leuke lezing.

Heb je onze Digitale Ledennieuwsbrief nog nooit, of recent niet ontvangen, dan hebben wij waarschijnlijk niet uw actuele emailadres. Om de nieuwsbrief wel te ontvangen, kan je je mailadres doorgeven via ledenadministratie@hwl.nl, graag onder vermelding van uw lidmaatschapsnummer dat je vindt op het etiket van deze Waardzegger.

Overigens: stel je geen prijs op onze Digitale Ledennieuwsbrief, dan kan je dit natuurlijk ook aangeven. Wij gebruiken jouw emailadres dan alleen voor correspondentie over je lidmaatschap.

Geef je er de voorkeur aan de Waardzegger ook digitaal te lezen? Dat kan: je vindt hem op onze website.

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Martine Sagius
ledenadministratie

HWL lezingen

Woensdag 3 juli 2024

Lezing: **LEVEN MET**

BEVERS, door Jaap Nispeling.

Jaap Nispeling 67 jaar, heeft als hobby natuurfotografie, boven- en onder water. Hij is al 30 jaar lid van de Natuurvereniging IJsselmonde (NVIJ), heeft jarenlang de educatie verzorgd met een viertal andere leden om ervoor te zorgen dat de agenda's goed gevuld bleven voor activiteiten.

Nu houdt hij zich vooral bezig met vogels en natuurlijk ook met bevers. Al vanaf dat de eerste bever Ridderkerk bezocht in 2010 heeft Jaap dag en nacht in vrieskou gewaakt en wildcamera's geplaatst om te zien of de bevers eindelijk het mooi ingerichte "Gorzengriend" als leefomgeving zouden kiezen.

Omdat hij toentertijd nog bij de gemeente werkte, kon hij het kappen van de knotwilgen een jaar tegen houden zodat de bever rust kreeg om een burcht in te richten. Regelmatig biedt Jaap presentaties en excursies aan om anderen ook te laten genieten van de familie *Castor Fiber*.

Door: Theo Schuurmans

Samen streven we ernaar om de flow van kennisoverdracht voort te zetten, zelfs tijdens de zomermaanden. Op de eerste woensdag van elke maand presenteren we een boeiende lezing in het NLC, speciaal voor jullie.

In onze vorige aankondiging, tijdens de lente, hadden we drie lezingen gepresenteerd. Op dit moment zijn er al twee geweest, met respectievelijk 90 en 50 bezoekers. De derde lentelezing, over 'De wolf in Nederland', belooft ook veel belangstelling te trekken vanwege het spraakmakende en actuele onderwerp.

Voor de zomer zijn er slechts twee lezingen gepland (juli en september), omdat we verwachten dat deelname tijdens de zomerperiode mager zal zijn. Deze lezingen zijn

niet alleen voor onze leden, *maar voor alle inwoners van onze gemeente toegankelijk*. Ze vallen onder volwasseneneducatie, wat naast jeugdeducatie een belangrijke pijler voor ons is. Onze missie is om natuur- en milieueducatie te bieden aan mensen in de Hoeksche Waard en daarbuiten. Dus voel je vrij om gasten van buiten de vereniging mee te nemen en nodig al je kennissen buiten de Hoeksche Waard uit.

Alle lezingen zijn gratis, maar donaties worden altijd gewaardeerd.

Woensdag 4 sept 2024
 Lezing: **3000 SOORTEN
 VAN DE GREVELINGEN**,
 door Merijn Loeve,
 boswachter bij Staatsbosbeheer.

Gelegen op de grens van Zuid-Holland en Zeeland ligt het grootste zoutwatermeer van West-Europa, de Grevelingen. Een wereld waar zoete en zoute natuur soms letterlijk op centimeters van elkaar bestaan. Door de variatie in verschillende terreinen en deze combinatie van zoet en zout een hotspot voor biodiversiteit. Maar hoe groot is die soortenrijkdom nou precies?

In 2023 organiseerde Staatsbosbeheer een 3000-soortenjaar. In dit jaar soortenjaar werden vrijwilligers, experts, natuurverenigingen en onderzoeksinstituten gevraagd onderzoek te doen naar allerlei verschillende soort-

groepen. Daarnaast kon iedereen zijn of haar steentje bijdragen door alles in te voeren in waarneming.nl. Van plantenfaunat tot vogelaar, en van snorkelaar tot zoogdierdeskundige. Vele uren werden gemaakt in het gebied. Van zeldzame soorten tot de meest basale soorten, alles telde mee.

Boswachter Merijn Loeve neemt je tijdens deze lezing mee door dit jaar op weg naar het eindtotaal van over de 3000 soorten! Als boswachter ecologie een waanzinnige kans om met veel experts naar de soortenrijkdom in het gebied te kijken. Het digitale rolletje van zijn camera klikte hij steeds voller. Een duik in de biodiversiteit van dit geweldige natuurgebied. Vele verrassingen doken op, zelfs nieuwe soorten voor Nederland en uitgestorven gewaande soorten. En daarbij kwam ook de vraag, wat zegt dit nu over het gebied. Is 3000 juist veel, of juist weinig?

In het oosten is het altijd donker en koud...

Door: Theo Schuurmans

Biospeleologie is de studie van dieren die leven in grotten. Wij hebben in Nederland niet zoveel grotten. Tja, die paar in Limburg. Maar eigenlijk zijn dat mijnen. Ondanks dat er enkele niet gegraven stukjes gang zijn aangetroffen in onze mergelgroeves, wordt Nederland niet echt gekenmerkt door een overvloed aan grotten.

Als jonge thrill-seeker raakte ik intens geboeid door het ondergrondse avontuur. Deze hobby in het duister ontwikkelde zich bij mij al snel tot een roeping en deed mij afreizen naar verre streken van Afrika tot Azië, met als hoogtepunt de meerjarige exploratie van het Sterrengebergte in Nieuw-Guinea. In voornamelijk kalkstenen bergketens, volgde ik wilde rivieren die zich een weg boorden naar grote diepten en gevaar. In het begin was het juist het sportieve avontuur dat me inspireerde, maar later kwam vooral mijn passie voor de natuur in beeld.

Hoe is het mogelijk dat dieren overleven in dit vijandelijk biotoop? Als je deze vraag probeert te beantwoorden, val je van de ene verbazing in de andere. In de biospeleologie (grotbiologie) onderscheiden we dieren veelal aan de hand van hun levenscyclus. Zij die een deel van hun levenscyclus in een grot doorbrengen, noemen we trogliefen. Zij zijn grotten minnend. We kunnen deze dieren zowel in de grot als erbuiten aantreffen. Voortplanting en/of foerage geschiedt vaak buiten de grot. Veel vleermuizen zijn trogliefiel, maar beter te duiden als troglomeen. Zij gebruiken de grot (of bij gebrek daaraan, bunkers etc.) als schuilplaats en overwinteringsplaats. De meest vreemde groep kenmerkt zich, doordat zij hun gehele levenscyclus doorbrengen in de grot. Vaak zijn deze dieren pigmentloos en blind. Dit zijn de troglodieten, beter troglobionten genaamd. Met verwondering aanschouwde ik hoe veel in grotten

De spierwitte olm *Proteus anguinus*. Te vinden o.a. in de grotten van Postojna, Slovenie...

levende troglobionten als spinnen, sprinkhanen en kreeftachtigen lange voelsprietten, vangpotten of kaken hebben om in het volledig duister toch nog een kans te maken om een prooi te verschalken.

De bekendste troglobiont is wellicht de olm *Proteus anguinus*. De wetenschappelijke naam van dit dier doet direct denken aan de paling

Anguilla anguilla. Ik zag het dier voor het eerst in het *laboratoire souterrain de Moulis* in de Franse Pyreneeën in 1974. Op het eerste oog een spierwitte grote modderkruiper. Maar het dier komt niet uit het zuiden maar uit het oosten (conform het thema van deze waardzegger). Uit de grotten van

Vervolg onderaan pagina 25

Pigmentloos grotbermpje *Barbatula barbatula*...

In vogelvlucht nu te lezen op de HWL-website

Door: Marianne van der Waal (coördinator VWG)

Vanaf 1999 brengt de Vogelwerkgroep HWL (VWG) twee keer per jaar een eigen blad uit 'In Vogelvlucht' (kortweg IVV). In april van dit jaar verscheen de 50ste uitgave, een dubbeldeuk jubileumnummer boordevol interessante artikelen en mooie foto's.

De VWG heeft veel actieve leden die zich bezighouden met vogeltellingen op diverse plekken in de HW en met het beschermen van soorten die het moeilijk hebben. De resultaten daarvan worden verwerkt in verslagen en rapporten voor IVV. Naast dit serieuzere werk staan er ook luchthartiger zaken in zoals excursieverslagen, interviews, terugblikken en nog veel meer.

De laatste jaren, zeker in de Coronaperiode, is de belangstelling voor vogels sterk gegroeid. Dat is echt een positieve ontwikkeling, want hoe meer je leert over vogels en hun bijzondere leefwijze, hoe meer je er voor over hebt om ze te behouden.

Vind je het leuk om meer te weten over de avifauna van de Hoeksche Waard, kijk dan op de website van HWL bij publicaties, daar vind je de jubileumuitgave van IVV.

Veel leesplezier!

Foto omslag "In vogelvlucht":
Blauwborst, Rob van Mourick

Postojna en omstreken in Slovenië. Een weergaloos mooi kalkgebied met honderden grotten en prachtige meren met kristalblauw water. De olm leeft in het water maar kan ook over land kruipen. Het is namelijk geen vis, zoals zijn misleidende naam en uiterlijk doen denken, maar een salamander. Echte grotvissen classificeren we als stygobiet.

Als enthousiast biospeleoloog van weleer kon ik het niet over mijn hart verkrijgen om uit mijn vorig jaar verschenen boek over de grote

modderkruiper van de Hoeksche Waard een Europese stygodiet weg te laten. In Oostenrijk (veel oostelijker wordt het niet) werd per toeval door een grotduiker een pigmentloos berrmpje *Barbatula barbatula* aangetroffen. Het berrmpje is verre familie van de grote modderkruiper. Hoewel veel troglobionte populaties verwant zijn aan bovengrondse soortgenoten, vormen zij vaak een separate (onder)soort. Bij het Oostenrijkse berrmpje is dit (nog) niet het geval. Het grottiertje is weliswaar dezelfde soort als de

berrmpjes uit de Donau, maar er is vastgesteld dat er al heel lang geen genetische uitwisseling heeft plaatsgevonden tussen de populaties. Ondanks dat het grotberrmpje zijn pigment al grotendeels heeft verloren, heeft hij de grotten pas na het terugtrekken van de gletsjers aan het einde van de laatste ijstijd, zo'n 20000 jaar geleden gekoloniseerd.

*

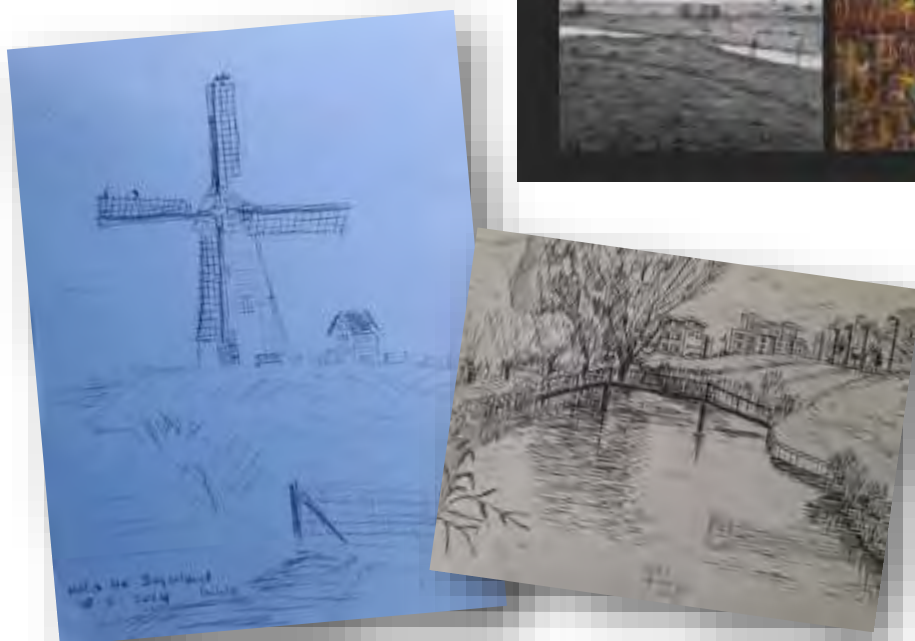
Werkgroep Lijn & Streek voortvarend van start!

Door: Arie den Tuinder

Na een oproep in de vorige Waardzegger hebben inmiddels acht personen zich aangemeld om deel te nemen in de teken- en schilders werkgroep **Lijn en Streek**.

Op 13 april is er een kennismakingsbijeenkomst geweest in Klein Profijt. We hebben allen wat eigen werken meegenomen om een indruk te krijgen wat we doen en wat we kunnen. Leuk om te zien dat ieder een zeer eigen manier van werken heeft. We waren het snel eens dat we gaan starten met *urban sketching*. Daarnaast is het plan om middels opdrachten voor thuis ook tentoonstellingen gaan samenstellen. We hebben inmiddels een lijst opgesteld met potentiële locaties waar we willen schetsen. Voor de thuisopdrachten gaan we werken met thema's, bijvoorbeeld "een dijk van een dorp", wat op veel verschillende manieren kan worden ingevuld.

De eerste *urban sketch* sessie was op 18 mei bij de haven van Nieuw-Beijerland (zie 2 bijgevoegde werken hieronder).

Lijn en Streek, een nieuwe werkgroep van HWL

Tekenen en schilderen met het thema "Nieuw-Beijerland" als inspiratie dat is wat Lijn en Streek doet. We zijn kort geleden gestart met een aantal personen die elk vanuit een andere invalshoek en werkwijze deze mooie omgeving vorm geven.

Wij gaan gezamenlijk op locatie schetsen, het z.g. *urban sketchen*, maar ook gewoon individueel thuis op de eigen werkplek schilderen of tekenen. We kiezen periodiek een aantal thema's waar we middels een expositie mee naar buiten treden. Wat we gaan doen bepalen de deelnemers. Niks is verplicht en verscheidenheid is onze kracht.

Heb je zin om mee te doen meld je dan aan via art@hwl.nl

We zijn nog wel op zoek naar meer deelnemers. Hou je van individueel schilderen of vind je tekenen met een groep juist leuk, het kan allemaal. Meld je aan via art@hwl.nl.

In drie dagen te voet de Hoeksche Waard rond

De werkgroep Oeverloop van het Hoekschewaards Landschap organiseert op 23, 24 en 25 augustus 2024 de 33^e Oeverloop. Vanaf nu kan je je weer inschrijven voor dit evenement.

De Oeverloop is een pittige driedaagse natuurwandeling van ongeveer 28 kilometer per dag. *Het uitgangspunt is Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt*, waar we op vrijdag 23 augustus om **8.00 uur** starten en op zondagmiddag 25 augustus afsluiten. Bij de wandeling brengt een bus je naar het startpunt van de dag en weer terug naar Klein Profijt.

Het doel is genieten van de mooie en vaak onbekende natuur langs de oevers van de Hoeksche Waard. Dit jaar staat de Oeverloop in het teken van Leefbaar Water. Tijdens de loop worden door deskundigen op locatie praatjes gehouden over de kwaliteit van het oppervlakte water op het eiland. Wat gaat er goed en wat kan er beter.

Voor alle deelnemers aan de Oeverloop geldt natuurlijk dat je zorgt in goede loopconditie te zijn. Het verdient aanbeveling **om als voorbereiding** een paar forse wandelingen te maken, ook over onverhard terrein. De deelnemerskosten voor deze drie dagen zijn € 90 voor HWL-leden en € 100 voor niet-leden. Dit is inclusief drie lunches en een diner op vrijdag en zaterdag. Voor de jeugdigen onder de 16 jaar is deelname gratis.

Overnachten, en ontbijten, kan eventueel in een eigen tentje bij Klein Profijt aan de Oude Maas. Kosten € 10.

Voor meer informatie o.a. hoe in te schrijven vindt u op de website van het HWL (<https://hwl.nl>) in de rubriek nieuws

Meer informatie kunt u krijgen bij Truus Meijer, tel. 06-51549146, Marcel Jongenengel, tel. 06-20447480, of Klein Profijt, tel. 0186-621888 of kleinprofijt@hwl.nl.

van de
PENNINGMEESTER!

Veel dank..... en een verzoek!

Ook in de afgelopen periode ontvingen we weer eenmalige en periodieke giften: alle gevers hartelijk dank daarvoor!

Verder verzond de ledenadministratie de mails en brieven met het verzoek om de contributie voor 2024 te voldoen. Veel leden hebben inmiddels de contributie overgemaakt. Hartelijk dank daarvoor!

Ruim 1150 van de ongeveer 1650 leden hebben HWL gemachtigd om de contributie jaarlijks van de bankrekening te incasseren. Dat betekent dat bijna 70% van de leden een incassomachtiging heeft afgegeven. De incasso vond eind maart plaats.

Ook alle leden die de contributie via incasso hebben voldaan: hartelijk dank!

Wij kunnen in deze dure tijden uw contributie goed gebruiken. Je weet, HWL doet er goede dingen mee!

Als je je nu afvraagt:

- heb ik HWL nou gemachtigd niet?
- is de contributie al afgeschreven?
- of moet ik dat zelf nog doen?

neem dan alstublieft even de moeite om dat na te kijken.

Als je de contributie nog niet heeft voldaan, neem dan alstublieft direct actie en maak € 30 (meer mag natuurlijk ook!) naar ons over via

NL48 INGB 0009 0899 69 ten name van Hoekschewaards Landschap.

Of liever nog: geef een incassomachtiging af. Het is makkelijker voor u en het is makkelijker voor ons. U bespaart uzelf en HWL een hoop administratieve romplomp! Een telefoontje of een berichtje en we sturen je graag de benodigde stukken toe.

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Peter Vos
penningmeester

Ambassadeurs biodiversiteit gezocht!

Door: Joost Kievit

De gemeente Hoeksche Waard is bezig met een transitie van het groenbeheer. Meer gericht op biodiversiteit. HW zoemt is nauw betrokken, stimuleert dit en helpt bij het verkrijgen van draagvlak. Dat is nodig, want de buitenruimte gaat veranderen en veel mensen houden van glad, kort en strak. Met de inzet biodiversiteitsambassadeurs gaan we het belang van biodiversiteit uitdragen.

Gewone pad

HWzoemt is het collectief van organisaties en mensen dat werkt aan herstel van biodiversiteit in de Hoeksche Waard. Zo'n 300 mensen maken deel uit van de vriendenkring en 20 organisaties doen mee. HWzoemt is geen zelfstandige rechtspersoon, ze werkt onder de organisatorische vleugels van HWL.

Verlies biodiversiteit

Dramatische vormen neemt het verdwijnen van natuur uit onze leefomgeving aan. De afgelopen 30 jaar gaat het pijlsnel bergafwaarts. Insecten zijn met ongeveer 80% afgenomen, van de bijensoorten staat 55% op de rode lijst, zweefvliegers hetzelfde verhaal, 2023 was het slechtste jaar ooit voor dagvlinders, Bruine kikker 40% af-

Gewild groen Nieuw-Beijerland

genomen, Gewone pad 60% minder. Het gaat dus ook steeds meer om hele gewone soorten die in de knel komen. Een meer natuur inclusieve samenleving kan helpen om deze negatieve spiraal te doorbreken en biodiversiteit te herstellen. De noodzaak is helder en de gemeente Hoeksche Waard zet stappen naar een meer natuur inclusieve woonomgeving. Het beheer van de buitenruimte in de dorpen gaat veranderen. Natuur krijgt meer bewegingsvrijheid. Zo wordt geleidelijk aan het maaibeheer aangepast. Het wordt kleurrijker, gevarieerder, langer en ook ruiger. Niet alle bewoners zullen dat even leuk vinden en er zullen klachten komen. De gemeente moet dan uitleggen dat het toch belangrijk is en dat we er mee doorgaan. HWzoemt helpt daarbij.

Ambassadeurs

De werkgroep Bebouwde kommen van HWzoemt voert acties uit voor meer biodiversiteit in de dorpen. Die zijn gericht op tuinen van bewoners en bedrijven, zoals bijvoorbeeld het project "Een knotwilg voor elke tuin". Ook het gemeentelijk groen heeft nadrukkelijk de aandacht en daar gaan de ambassadeurs biodiversiteit een belangrijke rol spelen, is de bedoeling.

Achter de verandering van het gemeentelijk groen in de dorpen zit een verhaal. De natuur heeft het zwaar, bijen hebben bloemen nodig en duizendpoten dood hout. We moeten onze woonomgeving meer natuur inclusief maken. Dat is nodig voor herstel van biodiversiteit en dat is van levensbelang. Ook voor mensen. De ambassadeurs gaan dat verhaal vertellen aan de dorpelingen.

Hoe en wat precies?

Het is allemaal nieuw en met elkaar gaan we dit vorm geven. Duidelijk is wel, dat het in nauwe samenwerking en afstemming met de mensen van de gemeente gaat. De coördinator biodiversiteit, de ecoloog en de groenbeheerders zijn nauw betrokken. We sluiten ook aan bij de voorlichtingscampagne van de gemeente. Ambassadeurs krijgen te horen waar het beheer gaat veranderen en waarom, ze worden betrokken bij die keuzes en weten waarover klachten binnen komen. Ambassadeurs krijgen instructie en ondersteuning naar behoefte en er komt ondersteunend informatie materiaal. Ook de media van HW zoemt en gemeente worden gebruikt om de boodschap uit te dragen.

Interesse? Meld je via e-mail: info@hwzoemt.nl

Water en bestrijdingsmiddelen...

Door: Joost Kievit

Schoon en gezond water heeft hoge prioriteit voor Water Natuurlijk. Het is van levensbelang. Voor de natuur en ook voor mensen. Toch is gezond water nog ver weg. Het water in de Hoeksche Waard is nergens schoon genoeg en bestrijdingsmiddelen uit de landbouw zijn een belangrijke boosdoener. Water en bestrijdingsmiddelen zijn geen goede combinatie.

Bestrijdingsmiddelen...

Schoon water

Met de Kaderrichtlijn Water kwamen er zo rond de eeuwwisseling internationale normen voor waterkwaliteit en dwingende afspraken voor verbetering. De normen gaan over de chemische toestand van het water maar ook over de biologische kwaliteit. Wat leeft er in een sloot? Welke planten groeien er, hoe zit het met de vissen en komen er bijvoorbeeld libellenlarven voor? Een gezond ecosysteem is het uitgangspunt van de Europese richtlijn.

Voor de grotere wateren, zoals bijvoorbeeld de Binnenmaas en het Piershilse gat moesten maatregelen bedacht en uitgevoerd worden. Deze grotere wateren voldoen niet aan minimale normen en dat is niet verwonderlijk. Het waterschap nam waterkwaliteit nooit erg serieus en voerde de meeste maatregelen niet

uit. De kleinere sloten en kreken krijgen niet of nauwelijks aandacht. Nergens in de Hoeksche Waard is er dus gezond water. Nou, misschien in het natuurgebied Groot Koninkrijk bij 's-Gravendeel. Die buitendijkse polder heeft van oudsher een mooi en gevarieerd waterleven, maar die valt niet onder de verantwoordelijkheid van het waterschap.

Bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen uit de landbouw zijn een groot probleem voor het water. De industriële landbouw gebruikt ze om de gewassen te vrijwaren van allerlei plagen. De middelen zijn gemaakt om ongewenste planten, schimmels, insecten en dergelijke te verdelgen. En dat doen ze, ook buiten de akkers waar ze worden toegepast. De gifstoffen komen in het water door een verkeerde toepassing, door afspoeling, door drift, door onzorg-

vuldigheid bij het spoelen van tanks etc. Met elkaar vormen een giftige mix die gezond waterleven onmogelijk maakt.

Op de website Bestrijdingsmiddelenatlas.nl worden de in het water aangetroffen middelen gepubliceerd. Op de meeste meetpunten in de Hoeksche Waard zitten tussen de 10 en 50 verschillende giftige stoffen afkomstig van bestrijdingsmiddelen in het water. En voor 1 meetpunt ligt dat aantal boven de 50. Niemand weet wat die cocktail van gif precies teweegbrengt. Daar is nooit onderzoek naar gedaan. Voor de toelating van middelen worden ze alleen individueel beoordeeld.

Daar kunnen we niet zoveel aan doen, was bij het waterschap Hollandse Delta vaak te horen. Daar denkt Water Natuurlijk anders over. Natuurlijk is het zo dat de regelgeving voor bestrijdingsmiddelen door het Rijk en EU worden bepaald, maar het waterschap kan zorgen voor meer water in de sloten. Dat verlaagt de concentratie aan gifstoffen. Verder heeft Water Natuurlijk een motie ingediend voor wat genoemd wordt groen/blauwe diensten. Dat betekent dat boeren die bijdragen aan de waterkwaliteit door bijvoorbeeld geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken daarvoor beloond worden. De motie is aangenomen, maar de uitvoering laat op zich wachten. Kennelijk geen hoge prioriteit.

Water Natuurlijk blijft met de middelen die we hebben werken aan schoon en gezond water. Op de hoogte blijven?

Meld je aan voor onze nieuwsflits via:

info.waternatuurlijk.hd@gmail.com

Joops PRIKBORD

*Klein Profijt geopend op
Elke di-vr: 10-17 uur
En za-zo: 12-17 uur*

*NLC geopend!!
Op vrijdag 30 juni
12.00-17.00 uur*

Veel succes Benedikte!

*Heb je nog een goed idee
voor in de Waardzegger?
Zoek contact met de
redactie!*

*Deadline volgende
Waardzegger:
Zo 18 aug 2024*

*Activiteiten van HWL?
Ga naar:
[www.hwl.nl/index.php/
home/agenda](http://www.hwl.nl/index.php/home/agenda)*

Vanaf de herfsteditie is deze pagina
weer geheel gevuld met advertenties.

Boerderij Oost-Leeuwenstein
Dorpsstraat 13
3274 BB Heinenoord

't Hof van Assendelft
Hofweg 13 (ook postadres)
3274 BK Heinenoord

Tel. 0186-601535
info@museumhw.nl
www.museumhw.nl

Boerderij Oost-Leeuwenstein is
geheel rolstoeltoegankelijk.
't Hof van Assendelft gedeeltelijk,
daar is een traplift.
In beide gebouwen is een
invalidetoilet.

MUSEUM HOESCHE WAARD

- Tentoonstellingen
- Lezingen
- Vergaderingen
- Jubilea
- Kinderfeestje e.d.

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijenkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijenkorf.nl/

QUADRAAT

QUALITY PRINTING

- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

Zon van der Weijdenstraat 25 | 3281 LZ Oud-Beijerland | t 0186 61 72 33 | e info@quadraat.nl

Ja..! Noteert U even..!

TAPIJT- & MEUBILAIR REINIGING

ALLES VLOT WEER SPIC & SPAN

Reiniging van tapijt en karpetten, schoonmaak van stoelen, gordijnen, enz.
Ook verhuur van schoonmaakmachines!

Mobiele Stoomcleaning M.K. Tuk

Walewegje 28 - 3291 AW - Strijen
tel 078-674 2850 / 06-511 80 985
mennotuk49@gmail.com

DOMINIKQ
MEUBELSTOFFEERDERIJ

Röntgenstraat 10 - 3261 LK - OUD-BEIJERLAND
T 0186-621 430 - **Whatsapp** 0186-621 430
info@dominikq.nl www.dominikq.nl

Deze zomer genieten van een opgeruimde schuur, garage, zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313
Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

Reints Office Solutions

De beste werkplekken van de Hoeksche Waard

✓ Zit-Sta Bureaus ✓ Stijlvolle Bureaustoelen ✓ Akoestiek ✓ Gebruikt Meubilair ✓ Maatwerk

reintsoffice.nl · Röntgenstraat 10, Oud-Beijerland · 0186-700265 · info@reintsoffice.nl